

סימן קכט

הרב שלמה מועלם

מח"ס יריעות שלמה

וראש מכון "יד רפאל"

שע"י ישיבת "כסא רחמים" בני ברק

בענין קדושת האזכרות בתחילת כתיבת הס"ת

בס"ד. ר"ח סיון תשס"א

לכבוד מרן הגאון ראש הישיבה שליט"א

שלום וברכה.

זה עתה יצא לאור הספר הבהיר הלכה ברורה ח"ב להרה"ג רבי דוד יוסף שליט"א. וראיתי שכתב (בעמוד שכ"ט) לענין קידוש האזכרות בתחילה, שבהגלות דברי האשכול דס"ל דמהני קידוש האזכרות מתחילה, י"ל שגם החולקים על הט"ז אם היו רואים דברי האשכול היו חוזרים בהם. ולכן לדינא יש להקל אם קידש מתחילה האזכרות אפילו אם שכח לקדש בודאי. (מצורף בזה צילום דבריו שם).

והנה בסה"ק יריעות שלמה כתבנו בס"ד שיש להקל רק במקום שהסופר מסופק מס"ס, וגם הבאנו סברת האשכול בפרק ו' הערה 9 (מהדורא ג'). ויש להעיר על דבריו שהאחרונים שדחו דברי הט"ז כתבו להוכיח מדברי הרא"ש הטור ומרן דלא מהני, א"כ מנין לנו שאם היו רואים דברי האשכול היו חוזרים בהם, בשעה שמוכח מדברי הרא"ש והטור דלא מהני. ואעתיק דבריהם כאן ואבקש מכת"ר לחוות דעתו, כי אך יצא הספר הנ"ל וכבר שואלים הסופרים אם גם כת"ר מסכים לקולא זאת.

כתב הרב דברי חמודות על הרא"ש (הלכות ס"ת סימן ד' ס"ק י"א) שכן משמע וכן מוכח מדברי הרא"ש ודלא כהסמ"ג (שהביא הט"ז) דלא מהני לקדש האזכרות בתחילה אלא שצריך לקדש כל אזכרה ואזכרה ושכן נראה מלשון הטור ומרן. וכ"כ מרן החיד"א בברכ"י (יו"ד סימן רע"ו סק"ג) שכן נראה מדברי הרא"ש והטור ומרן, ובהמשך דבריו כתב דמלשון הטור ומרן בדין זה מוכח שאם לא אמר בכל אזכרה פסול. וכ"כ בשו"ת דבר שמואל (סימן ע"ו) שהביא דברי הסמ"ג והתרומה והתוס' שמכשירים, וכתב שלעומתם יש להקט פוסקים כמעט כולם בסגנון אחד ברור מללו, הלא הם

הרא"ש והטור בנו ואחריהם בתראי דבתראי, ומן קמאי נמי לא משתמיט שום חד מנייהו לאשמועינן תיקון זה, ומה גם העורך שלחן לפנינו עם כל פרי מגדים עטרת ראשנו מוהר"י קארו שכתב לנו כדברי הרא"ש. ועיין עוד שכתב לפרש שגם הראשונים הנ"ל לא התכוונו לזה. ע"ש. וכן האריך הגאון מלאכת שמים (כלל ט' בינה סק"ג) והעלה גם הוא ככל הנ"ל. גם הרב חזון איש (סימן ו' ס"ק י"ג) הוכיח מהרא"ש והטור דלא כהט"ז. ואין לדחות ולומר דכיון שהרא"ש והטור לא כתבו כן בהדיא, והאשכול כתב כן במפורש, א"כ לא שבקינן דברי האשכול ממשמעות דברי הרא"ש והטור. דז"א, דכיון שכן מוכרח מלשונם א"כ הוי כאילו כתבו כן במפורש, וכמ"ש מרן בב"י (או"ח סימן קנ"ט) דכיון שע"כ צריך לפרש כן בדבריהם כאילו הוא מפורש בהדיא הוי. ע"ש. וע"ע בב"י או"ח (סי' כ"ה) שכתב דאפילו היכא דיש מחלוקת בפירושא דתלמודא ובזוהר מפורש כאחת הדעות, אין לומר דאילו חזו ליה המפרשים להיפך הוו הדרי בהו, כיון דלפי דעתם כן הוא פירושא דתלמודא הו"ל כאילו בפירוש חולק התלמוד על הזוהר והלכה כתלמוד. ע"ש. וה"ה ממש בנ"ד כיון דלפ"ד רוב האחרונים מדברי הרא"ש והטור ומרן משמע להחמיר, אפילו אם היו רואים דברי האשכול לא היו חוזרים בהם. תדע שחלק מהאחרונים מודו דהסמ"ג מיקל ואעפ"כ תפסו להחמיר, ע"ע ודוק. וע"ע בשו"ת איש מצליח (כרך ג' או"ח סי' מ"ט). והבן. אליהו בנימין מאדאר ס"ט].

וסיים הרב דבר שמואל בזה"ל: על הכל חוששני לו מחטאת הסופרים שאינם בני תורה כ"כ, ואם ישמעו היתר זה ואם יחדלו מלקדש דרך חיוב כמנהגם כל אזכרה ואזכרה, בהסמך דעתם על ההקדש הראשון הכולל, שלא יקלו ראש לעתיד בביטול חומר קדושתם, ועיקר כוונתם הרצויה המוטלת עליהם למצוה במהירות מלאכתם זו מלאכת שמים המסורה ללב כל אחד ואחד. ולא נכחד מעוצם בינת מעכ"ת וחסידותו דכל חידושא דהיתרא בספק לדורות הללו ולבאים דמיא לבדקא דמיא דכיון דרווח רווח, ואם יפתח להם בגדר שגדרו ראשונים פתח קטן כחודה של מחט שיפרצו פרץ על פני פרץ עד שימצא הפרוץ מרובה על העומד. עכ"ל.

בברכת התורה ובכבוד רב, שלמה מועלם ס"ט.

וזאת תשובתו:

דברי כת"ר ברורים שכיון שנראה להחמיר מדברי הרא"ש והטור ורבו האחרונים המהמירים בזה, אין להקל אף בדיעבד. רק בשעת הדחק

גדולה אם היה בדעתו בשעת הכתיבה שהוא כותב שם השם, וכמ"ש בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ה חיו"ד סימן ז"ן) ועוד. וכן מוכח להדיא מלשון מרן בריש סימן רע"ד שכתב צריך שיאמר הסופר כשיתחיל לכתוב וכו' ומספיק לכל הספר, ואילו בסימן רע"ו ס"ב כתב: אע"פ שאומר בתחילת הספר שכותבו לשם קדושת ס"ת, בכל פעם שכותב שם מהשמות שאינם נמחקים צריך לומר שכותב לשם קדושת השם, ואם לא עשה כן פסול. ע"ש. הא קמן דלענין קדושת ס"ת מספיק בתחלת הספר ואילו לענין קדושת השמות מדגיש מרן לקדש בכל פעם ולעיכובא. והוא לקוח מלשון הטור והרא"ש ע"ש. ואין לומר דכוונת מרן בסי' רע"ו כשלא אמר בתחלה על כל האזכרות, דא"כ הול"ל ואם אמר בתחלת הכתיבה מספיק לכל הספר כמו בריש סי' רע"ד. ולזה כיוון הברכ"י סי' רע"ו סק"ג ע"ש. ובפרט שעלולים הסופרים להפוך הדיעבד ללכתחילה כדברי הגאון דבר שמואל הנ"ל, ושפתים ישק. נאמ"ן ס"ט.

[המשך מעמוד תשל"ב]

ולא חשיב ספק זה ספק מחסרון ידיעה דלאו שמיא ספק, דכבר הפר"ח בדיני ספק ספיקא אות י"ז כתב בדבר דהאידינא לא סמכינן אבדיקה דידן כלל א"כ לא מיקרי ספק מחסרון ידיעה דהרי אפילו חכם גדול ובקי בבדיקה אינו רשאי לסמוך על בדיקתו יעו"ש א"כ ה"נ כיון שלדעת הרמ"א אין בקיאות בדבר לא מיקרי ספק מחסרון ידיעה. ואף להחולקים על הפר"ח והביא דבריהם הרב בן אברהם (אבוקארה) סי' כ"ה י"ל דבנדון דידן אחר שהדבר לפנינו הוא כחוש רק אתה בא לומר שמא אין אנו בקיאים בו בזה שפיר י"ל שמא האמת הוא כחוש אבל בדבר שהוא שקול לפנינו ואין לנו בו צד יותר מוכרע אין להתיר מספק דהרי החולקים הם מטעם איך אפשר קלקלתו תהיה תקנתו והיינו שאם באמת אנחנו בקיאים ואירע דנסתפקנו אז אין להתיר מכח הספק דמיקרי ספק מחסרון ידיעה, עתה שאין אנו בקיאים נתירו מספק? וא"כ זהו דוקא בדבר שאין לנו הכרעה לאיזה צד אז שפיר חלקו החולקים על הפר"ח מטעם דאיך קלקלתו תהיה תקנתו אבל בנדון דידן שהדבר לפנינו הוא כחוש רק אתה בא להחמיר ולומר שאין אנו בקיאים בדבר לומר איזה כחוש ואיזה שמן אז שפיר י"ל שמא הוא כחוש שעתה ליכא טעם החולקים על הפר"ח כלל דבאמת לולא החומרא שאין אנו בקיאים כבר הותר הדבר אחר שהוא לפנינו כחוש. ועוד יש להתיר [עכ"מ].

סימן קל

הרב משה עמיאל

בנימינה

החיוב לכוין בהזכרת השם בקריאת תהלים כמו בברכות ובתפילה

מאמר זה מתפרסם לעילוי נשמת מורי ורבי הגאון הרב יוסף ב"ר יעקב צובירי הכ"מ זצוק"ל, שיום ההילולא למלאת שנה לעליית נשמתו לגנזי מרומים הוא ביום ב' באב התשס"א.

מו"ר כיהן בקדש רב ראשי ליהדות תימן בת"א יפו והמחוז, ואורו מנהיר לכל קהילות יהדות תימן. מחבר ספר "אמונת ה'" לחיזוק יסודינו במשנת רשב"י וחבריו, סידור "כנסת הגדולה" ה' חלקים עם ביאורו הגדול "אמת ויציב", ונלוו עליו "טל אורות" ו"שירי יוסף". וביאורו הגדול בדקדוק המקרא "מסורת מדוייקת" על כל התנ"ך ו"מסורת מפורשת" בדקדוק תרגום אונקלוס על התורה, וביאור "מקור ההפטרה וטעמה", וס' "אשמורה בלילה" על סדר הסליחות, וס' "מגיד מראשית" על הגדה של פסח, וס' "אגרת הפורים", וס' "שרש החיים" על מנהגי התפילה, וספרו הגדול "ויצבור יוסף בר" לבירורי הלכה ומנהג ד' חלקים, ועוד לו בכתובים. תנצב"ה וזכותו תעמוד לנו ולכל בית ישראל לחיים טובים ולשלום. תלמידו הצב"י משה עמיאל.

שאלה. האם הקורא תהילים חייב לכוין בעת שהוא מזכיר שם משמותיו של השם יתברך שמו?

תשובה. בכל עת שמזכירים שם משמותיו של הקב"ה חייבים לתת את דעתנו ולכוין, כולל בעת קריאת תהילים כמו בברכות ותפלה ואמירת פסוקים. כך הוא בגדרי החיוב, אבל למעשה הדבר תלוי אם הוא יודע וראוי לכוין כוונות אלו. ובס"ד נפרט הלכה זו ממקורותיה.

א. הלכה פסוקה היא בשו"ע אורח חיים סימן ה' סעיף א': יכוין בברכות פירוש המלות. כשיזכיר השם יכוין פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל, ויכוין בכתבתו ביו"ד ה"א שהיה והיה ויהיה. ובהזכירו אלהים יכוין שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכוחות כלם. ומקור דברי מרן הוא מדברי הטור בסימן זה וז"ל: ויכוין בברכותיו פירוש המלות שמוציא מפיו. ובהזכירו השם יכוין פירוש קריאתו באל"ף דל"ת לשון אדנות שהוא אדון הכל ויכוין עוד פירוש כתיבתו ביו"ד ה"א לשון הוי"ה שהוא היה והיה ויהיה, ובהזכירו אלהים יכוין שהוא תקיף אמיץ אשר לו היכולת בעליונים ובתחתונים, כי